

Päätös jatkoselvitykseen ryhtymisestä yrityskauppa-asiassa
Loomis AB / Automatia Pankkiautomaatit Oy

Sisälllys

1	Asia	3
2	Asian vireilletulo	3
3	Ratkaisu	3
4	Osapuolet ja niiden harjoittama liiketoiminta	3
5	Yrityskauppavalvontaa koskevien säännösten soveltuminen järjestelyyn	4
5.1	Kilpailulain yrityskauppavalvontaa koskevat säännökset	4
5.2	Kilpailulain yrityskauppavalvontaa koskevien säännösten soveltuminen järjestelyyn	4
6	Relevantit markkinat ja osapuolten markkina-asema	5
6.1	Ilmoittajan näkemys relevanteista markkinoista	5
6.1.1	Pankkien kokonaisrahahuoltopalvelut	5
6.1.2	Arvokuljetus- ja rahankäsittelypalvelut	6
6.1.3	Käteisen jakelu kuluttajille	8
6.2	Lausunnonantajien näkemykset relevanteista markkinoista	10
7	Yrityskaupan kilpailuvaikutukset	11
7.1	Ilmoittajan arvio yrityskaupan kilpailuvaikutuksista	11
7.2	Lausunnonantajien näkemykset yrityskaupan kilpailuvaikutuksista	13
7.3	KKV:n alustava arvio yrityskaupan kilpailuvaikutuksista	15
8	Johtopäätös	17
9	Sovelletut säännökset	17
10	Muutoksenhaku	17
11	Lisätiedot	17

1 Asia

Jatkoselvitykseen ryhtyminen yrityskauppa-asiassa Loomis AB / Automatia Pankkiautomaatit Oy.

2 Asian vireilletulo

Kilpailu- ja kuluttajavirastolle (jäljempänä myös "KKV" tai "virasto") on 8.4.2020 ilmoitettu järjestely, jossa Loomis AB ("Loomis" tai "ilmoittaja") hankkii määräysvallan Automatia Pankkiautomaatit Oy:ssä ("Automatia" tai "kohde").

3 Ratkaisu

Kilpailu- ja kuluttajavirasto ryhtyy asiassa kilpailulain 26 §:n 1 momentin nojalla jatkoselvitykseen, jossa tutkitaan, estääkö käsiteltävänä oleva yrityskauppa kilpailulain 25 §:ssä tarkoitetulla tavalla olennaisesti tehokasta kilpailua Suomen markkinoilla tai niiden oleellisella osalla erityisesti siitä syystä, että sillä luodaan määräävä markkina-asema tai vahvistetaan sitä.

4 Osapuolet ja niiden harjoittama liiketoiminta

1. **Loomis** on ruotsalainen julkinen osakeyhtiö, joka toimii Suomessa konserniyhtiöidensä Loomis Suomi Oy:n, Loomis Value Solutions Oy:n ja WaPa Suomi Oy Ab:n kautta. Ilmoittaja tarjoaa Suomessa arvokuljetus- ja rahan käsittelypalveluita sekä kokonaisvaltaisia palveluratkaisuja eri alojen toimijoille, mutta ennen kaikkea pankki- ja vähittäiskauppasektoreille.
2. **Automatia** on käteisrahaan liittyviä palveluita tarjoava yhtiö, jonka OP Osuuskunta ("OP"), Danske Bank A/S:n Suomen sivuliike ("Danske Bank") ja Nordea Bank Oyj ("Nordea") omistavat tasaosuuksin. Automatia ja sen tarjoamat palvelut muodostavat keskeisen osan Suomen kansallista rahanhuoltoinfrastruktuuria, sillä suomalaisten pankkien rahanhuolto ja siihen liittyvä infrastruktuuri on keskitetty sille. Kohteen toiminnot perustuvat Ottojärjestelmään, joka on sen kehittämä rahavirtoja koskeva toiminnanohjausjärjestelmä (ERP). Yrityskauppa koskee kaikkia kohteen liiketoimintoja Siirto-tavaramerkkiä¹ lukuun ottamatta.

¹ Siirto-palvelu on Automatian ylläpitämä reaaliaikainen digitaalinen maksualusta, jonka avulla pankit ja muut maksupalveluntarjoajat voivat tarjota reaaliaikaisia tilisiirtoja eri pankkien asiakkaiden välillä mobiilisovellusten välityksellä. Siirto-tavaramerkki siirretään kaupan yhteydessä OP:n ja Nordean omistamalle yhteisyritykselle.

5 Yrityskauppavalvontaa koskevien säännösten soveltuminen järjestelyyn

5.1 Kilpailulain yrityskauppavalvontaa koskevat säännökset

3. Kilpailulain (948/2011) 21 §:n 1 momentin mukaan yrityskaupalla tarkoitetaan: 1) kirjanpitolain (1336/1997) 1 luvun 5 §:ssä tarkoitetun määräysvallan tai vastaavan tosiasiallisen määräysvallan hankkimista; 2) elinkeinonharjoittajan koko liiketoiminnan tai sen osan hankkimista; 3) sulautumista; 4) sellaisen yhteisyrityksen perustamista, joka huolehtii pysyvästi kaikista itsenäiselle yritykselle kuuluvista tehtävistä.
4. Kilpailulain 21 §:n 3 momentin mukaan yrityskaupan osapuolella tarkoitetaan määräysvallan hankkijaa, 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetun liiketoiminnan tai sen osan hankkijaa, määräysvallan kohdetta, 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua liiketoimintaa tai sen osaa, 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettuun sulautumiseen osallistuvaa yhteisöä tai säätiötä sekä 1 momentin 4 kohdassa tarkoitetun yhteisyrityksen perustajaa.
5. Kilpailulain 22 §:n 1 momentin mukaan säännöksiä yrityskauppavalvonnasta sovelletaan yrityskauppaan, jossa yrityskaupan osapuolten yhteenlaskettu liikevaihto ylittää 350 miljoonaa euroa ja jossa vähintään kahden yrityskaupan osapuolen Suomesta kertynyt liikevaihto ylittää kummankin osalta 20 miljoonaa euroa.
6. Kilpailulain 26 §:n 1 momentin mukaan Kilpailu- ja kuluttajavirasto tutkii yrityskauppaa koskevan ilmoituksen välittömästi. Ensi vaiheessa Kilpailu- ja kuluttajavirasto ratkaisee, onko asiassa ryhdyttävä jatkoselvitykseen. Jos Kilpailu- ja kuluttajavirasto ei anna päätöstä jatkoselvitykseen ryhtymisestä 23 työpäivän kuluessa ilmoituksen vastaanottamisesta, yrityskaupan katsotaan tulleen hyväksytyksi.
7. Kilpailulain 44 §:n mukaan Kilpailu- ja kuluttajaviraston 26 §:n 1 momentin nojalla antamaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

5.2 Kilpailulain yrityskauppavalvontaa koskevien säännösten soveltuminen järjestelyyn

8. Kilpailu- ja kuluttajavirastolle toimitetun yrityskauppailmoituksen mukaan Loomis hankkii Automatian koko osakekannan. Järjestelyssä on kyse kilpailulain 21 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetusta määräysvallan hankkimisesta.
9. Loomiksen maailmanlaajuinen liikevaihto vuonna 2018 oli noin 1,8 miljardia euroa, josta noin 33,7 miljoonaa euroa kertyi Suomesta. Automatian liikevaihto vuonna 2018 oli noin 40,3 miljoonaa euroa, joka kertyi kokonaisuudessaan Suomesta.
10. Yrityskaupan osapuolten yhteenlasketun liikevaihdon ollessa yli 350 miljoonaa euroa ja kummankin osapuolen Suomesta kertyneen liikevaihdon ol-

lessa yli 20 miljoonaa euroa kilpailulain 22 §:n mukaiset liikevaihtorajat ylittävät, joten järjestelyyn sovelletaan kilpailulain yrityskauppavalvontaa koskevia säännöksiä.

6 Relevantit markkinat ja osapuolten markkina-asema

11. Molemmat yrityskaupan osapuolet tarjoavat rahahuollon toteuttamiseen liittyviä palveluita. Automatia toimii tukkurahahuollon osapuolena suhteessa Suomen Pankkiin², ylläpitää kattavaa käteisautomaatti- ja yösäilöverkostoa sekä tarjoaa pankeille kokonaisrahahuoltopalveluita, jotka koostuvat rahahuoltoinfrastruktuuripalvelusta sekä arvokuljetus- ja rahankäsittelypalveluista.³ Automatia on ulkoistanut palveluun sisältyvät arvokuljetus- ja rahankäsittelypalvelut Loomikselle ja Avarn Cash Solutions Oy:lle ("Avarn Cash")⁴. Loomis ja Avarn Cash hyödyntävät Automatian kassaa ja rahahuoltoinfrastruktuuria myös tuottaessaan arvokuljetus- ja rahankäsittelypalveluita suoraan pankeille ja niiden vähittäisasiakkaille.

6.1 Ilmoittajan näkemys relevanteista markkinoista

12. Vaikka kumpikin yrityskaupan osapuolista tarjoaa rahahuollon toteuttamiseen liittyviä palveluita, niiden toiminta ei ole ilmoittajan mukaan päällekkäistä, vaan toisiaan täydentävää. Osapuolilla on vertikaalinen suhde, koska Automatia ostaa Loomiksen arvokuljetus- ja rahankäsittelypalveluita tarjoamiensa pankkien kokonaisrahahuoltopalveluiden ja käteisautomaattipalveluiden toteuttamista varten. Automatian rahahuoltoinfrastruktuuri ja siihen liittyvä kassa muodostavat myös ilmoittajan tarjoamille arvokuljetus- ja rahankäsittelypalveluille tuotantopanoksen.
13. Ilmoittajan mukaan yrityskaupan kilpailuvaikutuksia tulee arvioida seuraavilla relevanteilla tuotemarkkinoilla:
 - pankkien kokonaisrahahuoltopalvelut,
 - arvokuljetus- ja rahankäsittelypalvelut,
 - käteisen jakelu kuluttajille.

6.1.1 Pankkien kokonaisrahahuoltopalvelut

14. Yrityskaupan osapuolista vain Automatia toimii pankkien kokonaisrahahuoltopalveluiden markkinalla, mutta se on ulkoistanut osan tarjoamiensa pal-

² Kohde toimii rahahuollon tukkuportaalla siten, että Suomen Pankkiin tulevat ja sieltä lähtevät rahavirrat kulkevat Automatian kautta.

³ Kokonaisrahahuoltopalvelut sisältävät myös käteisen toimittamisen pankkikonttoreihin ja käteisen noudon pankkikonttoreista.

⁴ Avarn Cash on osa norjalaisomisteista Nokas-konsernia, joka toimii Suomessa myös Nosto-käteisautomaatteja tarjoavan Nokas CMS Oy:n kautta, joka on Automatian kilpailija [REDACTED].

veluiden tuottamisesta ilmoittajalle ja Avarn Cashille. Kohdeyhtiöllä ei ole omia arvokuljetus- tai rahankäsittelyresursseja eikä se kykene tarjoamaan pankeille kokonaisrahahuoltopalveluita ilman ulkopuolisia palveluntuottajia, kuten Loomis Suomea tai Avarn Cashia. Pankkien tarvitsema rahahuolto koostuu ilmoittajan mukaan useammasta eri osatekijästä, joita ovat muun muassa rahojen tilaukset ja palautukset Suomen Pankista, kuljetukset konttoreiden ja laskentakeskuksien välillä, rahojen laskenta, pakkaaminen ja aitouden tarkastaminen sekä tarvittavat ajantasaiset tilikirjausjärjestelmät. Kohde on ulkoistanut pankeille tarjoamiinsa palveluihin sisältyvät arvokuljetus- ja rahankäsittelypalvelut ilmoittajalle ja Avarn Cashille.

15. Ilmoittajan mukaan yritys pankkitoiminnassa voidaan määritellä erillinen relevantti hyödykemarkkina kokonaisrahahuoltopalveluille. Ilmoittaja viittaa tältä osin muun muassa päätökseen, jossa Kilpailuvirasto katsoi pankkien tarvitseman rahahuollon muodostavan omat relevantit markkinansa siitä riippumatta, tarjoaako jokin taho ns. kokonaisrahahuoltopalvelua vai tuleeko pankkien rakentaa tarvitsemansa rahahuolto erillisistä osakokonaisuuksista.⁵
16. Ilmoittajan mukaan [70-80] prosenttia pankkien kokonaisrahahuoltopalveluiden kokonaiskysynnästä tuli vuonna 2019 kohteen nykyisiltä omistajilta. Danske Bankin, Nordean ja OP:n lisäksi kohteen asiakkaisiin kuuluvat kaikki muut merkittävät suomalaiset pankit. Ilmoittajan mukaan pankkien kokonaisrahahuoltopalveluiden markkinalla toimii kohteen lisäksi vain Reila Palvelut Oy ("Reila"), joka on SOK:n tytäryhtiö ja siten osa S-Ryhmää.
17. Ilmoittajan mukaan Reilan toimintatapa eroaa kohteen toimintatavasta siten, että se tuottaa kokonaisrahahuoltopalveluita vain S-ryhmälle ja sillä on omat rahankäsittelyresurssit. Pankkien lisäksi Reila tuottaa myös rahahuoltopalveluita suoraan S-ryhmän vähittäismyyjille [REDACTED]

6.1.2 Arvokuljetus- ja rahankäsittelypalvelut

18. Yrityskaupan osapuolista vain Loomis toimii arvokuljetus- ja rahankäsittelypalveluiden markkinalla. Edellä mainittuja palveluita tarjotaan pankeille, vähittäismyyjille sekä käteisautomaattitoimijoille, kuten Automatialle. Arvokuljetuspalvelut tässä asiayhteydessä tarkoittavat rahankuljettamista niin asiakkaiden ja laskentakeskusten, kuin pankkien ja niiden asiakasyritysten välillä. Käteisautomaattien kohdalla arvokuljetuksiin sisältyy myös käteisautomaattien ensisijainen huolto ja vartiointi. Erityisesti vähittäismyyjille tarjottaviin arvokuljetuspalveluihin sisältyy myös yöpäilöpalvelut, joiden vaihtoehtona on käteisen suorakuljetukset. Rahankäsittelypalveluilla tarkoitetaan

⁵ Dnro 870/67/2000, Automatia Pankkiautomaatit Oy:n rahahuoltoyhteistyötä koskeva poikkeuslupahakemus, 20.6.2001.

rahan varastointia, käsittelyä ja laskentaa alueellisissa laskentakeskuksissa.

19. Ilmoittajan mukaan pankeille, suurille vähittäisasiakkaille ja pienemmille yrityksille tarjottavat arvokuljetus- ja rahankäsittelypalvelut kuuluvat kaikki samalle relevantille markkinalle asiakkaan koosta riippumatta. Ilmoittaja perustelee tätä tarjonnan korvattavuudella: rahahuollon palveluntarjoajat pysyvät erittäin joustavasti siirtymään tarjoamaan rahahuollon palveluita eri asiakasryhmien välillä. Tarjottavan rahahuoltopalvelun mukauttaminen on ilmoittajan mukaan mahdollista nopeasti ja pienin kustannuksin.
20. Arvokuljetus- ja rahankäsittelypalvelut ovat kohteen tarvitsemia tuotantopanoksia sen tarjotessa pankeille kokonaisrahahuoltopalveluita. Kohteen tarjoama rahahuoltoinfrastruktuuri ja sen käteiskassa ovat vastaavasti tuotantopanoksia arvokuljetus- ja rahankäsittelypalveluiden tarjoajille. Ilmoittajan mukaan rahankäsittelytoimijoiden on kyettävä tuottamaan aineisto käteismäärän tilittämistä ja veloittamista varten pankin tilille sekä pankin asiakkaan tilille. Tehokkaan rahankäsittelytoimijan on lisäksi kyettävä hankkimaan eroon pankkien ja niiden asiakkaiden omistamasta käteisestä. Kohde mahdollistaa tämän ostamalla rahankäsittelijän hallussa olevan käteisen osaksi omaa kassaansa.
21. Arvokuljetuspalveluihin liittyy skaalaetuja. Uudet asiakkuudet alueella, jolla palveluntarjoajalla on jo arvokuljetustoimintaa, laskevat keskimäärin asiakkuuksien hoitamiseen liittyviä kustannuksia, koska yhteen ajoon liittyvät kiinteät kustannukset pystytään jakamaan useamman asiakkaan kesken. Ilmoittajan mukaan arvokuljetus- ja rahankäsittelypalveluiden ostaminen erikseen eri toimijoilta on mahdollista, mutta asiakkaat tyypillisesti ostavat palvelut samalta toimijalta.
22. Ilmoittajan mukaan arvokuljetus- ja rahankäsittelypalveluiden yhdessä tarjoamiseen liittyy skaalaetuja myös siten, että mitä enemmän käteistä käsitellään samassa laskentakeskuksessa, sitä todennäköisemmin sisään tulevan käteisen virta ja denominaatio (nimellisarvo) riittävät täyttämään ulos lähtevän käteisen tarpeen. Tämä vähentää Suomen Pankista ja Suomen Pankkiin tarvittavia käteisen runkokuljetuksia.
23. Edellä esitetyin perustein, ilmoittaja on katsonut arvokuljetus- ja rahankäsittelypalveluiden ensisijaisesti kuuluvan samoille relevanteille markkinoille ja toimittanut tätä koskevat markkinatiedot. Täydellisyyden vuoksi, ilmoittaja on toimittanut myös arvokuljetuspalveluja sekä rahankäsittelypalveluja koskevat erilliset tarkastelut, joita on kuitenkin ilmoittajan näkemyksen mukaan pidettävä tarkastelussa toissijaisina.

Taulukko 1: Arvokuljetus- ja rahankäsittelypalvelut liikevaihdon mukaan vuonna 2019

	Arvokuljetus- ja rahankäsittelypalvelut	Arvokuljetuspalvelut	Rahankäsittelypalvelut
<i>Markkinan koko</i>	[55-61] MEUR	[27-30] MEUR	[26-29] MEUR
<i>Loomis</i>	[40-50] %	[50-60] %	[20-30] %
<i>Avarn Cash</i>	[30-40] %	[30-40] %	[20-30] %
<i>Reila</i>	[20-30] %	-	[40-50] %
<i>CSF</i>	[5-10] %	[10-20] %	-

24. Ilmoittajan lisäksi arvokuljetus- ja rahankäsittelypalveluiden markkinalla toimivat Avarn Cash, Reila ja CSF Security Oy ("CSF"). Neljästä toimijasta kaksi, eli ilmoittaja ja Avarn Cash tarjoavat sekä arvokuljetus- että rahankäsittelypalveluja, Reilan tuottaessa vain rahankäsittelypalveluja ja CSF:n vain arvokuljetuspalveluja.
25. Ilmoittajan mukaan Reila on tällä hetkellä suurin toimija rahankäsittelypalveluissa. Se tarjoaa kokonaisrahahuoltopalveluja S-ryhmään kuuluville vähittäismyyjille tuottamalla itse rahankäsittelypalvelut, mutta ulkoistaen arvokuljetukset muun muassa CSF:lle. Toisin kuin ilmoittaja ja Avarn Cash, jotka tukeutuvat rahankäsittelyssään kohteen rahahuoltoinfrastruktuuriin ja toiminnanohjausjärjestelmään, käyttää Reila omaa rahahuoltoinfrastruktuuria ja toiminnanohjausjärjestelmää (Massi-järjestelmää).
26. Ilmoittajan mukaan kaikki kolme arvokuljetuspalveluja tarjoavaa yritystä toimivat valtakunnallisesti tuottaen myös niihin sisältyvät runkokuljetukset.

6.1.3 Käteisen jakelu kuluttajille

27. Yrityskaupan osapuolista vain Automatia toimii käteisen jakelun markkinalla tarjoten käteisautomaattipalveluita. Automatia hankkii käteisautomaattiverkostoaan varten tarvitsemansa arvokuljetus- ja rahankäsittelypalvelut ilmoittajalta ja Avarn Cashilta. Näihin palveluihin sisältyy myös käteisautomaattien ensisijainen huolto. Yrityskaupan osapuolten välillä on siten myös käteisjakelun markkinaa vaikuttava vertikaalinen suhde.
28. Ilmoittajan näkemyksen mukaan käteisen jakelua kuluttajille käteisautomaateista, pankkikonttoreista ja vähittäismyymälöistä tulisi tarkastella kyynnän korvattavuuden näkökulmasta yhtenä hyödykemarkkinana. Ilmoittajan mukaan käteisautomaateissa, pankkikonttoreissa ja vähittäismyymälöissä kuluttajille tarjotut käteisnostopalvelut ovat samankaltaisia ominai-

suuksiensa, hinnoittelunsa⁶ sekä käyttötarkoituksensa⁷ puolesta. Vaikka käteisnostopalveluihin eri jakelukanavissa liittyy kuluttajien näkökulmasta myös eroavaisuuksia⁸, ilmoittajan arvion mukaan näitä eroja ei voida pitää niin merkittävänä, että käteisen jakelua kuluttajille eri jakelukanavissa olisi syytä tarkastella toisistaan erillisinä markkinoina.

29. Ilmoittaja on arvioinut, että käteisen jakelun markkinat ovat maantieteelliseltä laajuudeltaan todennäköisesti valtakunnalliset. Ilmoittaja on tältä osin viitannut Kilpailuviraston sitoumuspäätökseen⁹, jossa Kilpailuvirasto on esittänyt alustavana arvionaan käteisjakelun markkinoiden koostuvan käteisjakelusta kuluttajille ainakin (i) käteisautomaattien, (ii) pankkikonttoreiden ja (iii) vähittäismyyntipaikkojen välityksellä ja olevan laajuudeltaan Suomen laajuiset.
30. Käteisen jakelun markkinoita voidaan kuitenkin tarkastella kuluttajien ohella myös tilipankkien näkökulmasta. Suomalaiset pankit ovat lakisääteisesti veloitettuja tarjoamaan omille kuluttaja-asiakkailleen mahdollisuuden käteisen nostamiseen.¹⁰ Vaihtoehtoisia keinoja täyttää kyseinen velvoite ovat käteisen jakelu pankkikonttoreissa ja käteisautomaateilla.¹¹ Pankit voivat siis toimia itse käteisen jakelijoina tai vaihtoehtoisesti hankkia kuluttaja-asiakkailleen tarkoitettuja käteisnostopalveluja käteisautomaattioperaattoreilta. Ilmoittajan näkemyksen mukaan myös vähittäismyymälöiden kassoilta tarjotut käteisnostopalvelut ovat pankeille vaihtoehtoinen keino täyttää kyseinen velvoite.
31. Ilmoittajan mukaan kohde toimii Suomen käteisjakelun markkinoilla tarjoamalla pankkien sekä niiden kuluttaja-asiakkaiden käyttöön ”on-us” -toimintamalliin¹² perustuvan, noin 1230 automaattia käsittävän käteisautomaattiverkoston. Automatian käteisautomaateista voi käteisnostojen lisäksi tarkastella myös tilitietoja. Lisäksi osalla automaateista on mahdollista tehdä käteistalletuksia.

⁶ Ilmoittajan mukaan käteisnostot ovat kuluttajille maksuttomia kaikissa pankkikonttoreissa ja käteisnostopalvelua tarjoavissa vähittäismyymälöissä. Osa pankeista tarjoaa kuluttaja-asiakkailleen maksuttomat käteisnostot myös käteisautomaateista; osa pankeista taas on määritellyt vain tietyn kuukausittaisen nostotapahtumien määrän maksuttomiksi.

⁷ Ilmoittajan mukaan suuri osa käteisautomaateista sijaitsee vähittäismyymälöiden yhteydessä, ja kuluttajat käyttävät eniten käteistä vähittäismyyntipaikoissa.

⁸ Eroavaisuudet liittyvät mm. euromääräisiin nostorajoihin, toimipisteiden aukioloaikoihin, edellyttäväksi käteisnosto muiden ostojen tekemistä ja pankkikohtaisiin rajoituksiin palvelun saatavuudessa.

⁹ Dnro 964/61/07 (Nordea Pankki Suomi Oyj / OP-Keskus osk / Sampo Pankki Oyj), 18.6.2009.

¹⁰ Laki luottolaitostoiminnasta (610/2014) 15 luvun 6 § ja 6 a §. Talletuspankit ovat veloitettuja tarjoamaan asiakkailleen tietyt peruspankkipalvelut, joihin sisältyy myös käteisen nostaminen ETA-valtion alueella.

¹¹ HE 123/2016 vp, s. 34.

¹² ”On-us” -toimintamallissa pankki ja automaattioperaattori neuvottelevat käteisnostopalvelun hinnoittelusta kahdenvälisesti ja palvelun toteutus ja toimintaperiaatteet ovat sopimuksenvaraisia. Vaihtoehtoisessa ”off-us” -toimintamallissa käteisnostopalvelun tarjoaminen kuluttajille ei edellytä erillistä tilipankin ja automaattioperaattorin välistä sopimusta, vaan pankin käteisnostopalvelusta maksamat palkkiot määräytyvät kansainvälisesti käytössä olevien maksukorttiskeemojen sääntöjen mukaisesti.

32. Edellä esitetyin perusteluin, ilmoittaja on toimittanut ensisijaisesti käteisjakelua koskevat markkinaosuustaulukot siten, että käteisautomaattitoimijat, pankit ja vähittäismyyjät kuuluvat samalle markkinalle:

Taulukko 2: Käteisjakelun markkina käteisnostopaikkojen lukumäärän perusteella vuonna 2019

Markkinan koko	5501 kpl
<i>Kesko (ml. Neste K -huoltoasemat)</i>	25,1 %
<i>Automatia</i>	22,4 %
<i>S-ryhmä</i>	18,2 %
<i>Pankit yhteensä</i>	11,5 %
<i>R-Kioski</i>	9,8 %
<i>Nokas CMS</i>	9,3 %
<i>Tokmanni</i>	3,4 %
<i>Change Group¹³</i>	0,4 %

33. Ilmoittaja on toimittanut markkinatiedot myös edellä esitettyä markkinamääritelmää suppeamman markkinasegmentin eli käteisautomaattipalveluiden osalta. Kohteen lisäksi käteisautomaattipalveluiden segmenttiin kuuluu kaksi muuta toimijaa: Nokas CMS Oy ("Nokas CMS") ja Change Group Helsinki Oy ("Change Group"). Kohteen markkinaosuus käteisautomaattitoimijoiden segmentissä käteisautomaattien tapahtumamäärien mukaan vuonna 2019 oli [70-80] prosenttia ja vastaavasti Nokas CMS:n [10-20] prosenttia ja Change Groupin [0-5] prosenttia.
34. Ilmoittajan mukaan käteisnostopaikkojen lukumäärän mukaan tarkasteltuna Automatian merkittävimpiä kilpailijoita ovat käteistä ketjunsä vähittäismyymälöissä jakelevat K-ryhmä ja S-ryhmä, kuten taulukosta 2 ilmenee. Pankkien konttoriverkosto ja tämän myötä myös pankkikonttoreissa tarjotut käteisnostopalvelut taas ovat supistuneet viime vuosina¹⁴, ja niiden yhteenlaskettu markkinaosuus käteisnostopaikkojen määrässä mitattuna on ollut vuonna 2019 selvästi K- ja S-ryhmän markkinaosuuksia pienempi.

6.2 Lausunnonantajien näkemykset relevanteista markkinoista

35. Viraston vastaanottamissa lausunnoissa kiinnitettiin relevanttien markkinoiden määrittämisen osalta huomiota lähinnä käteisen jakeluun kuluttajille.

¹³ Change Groupin käteisautomaattien määrä perustuu ilmoittajan arvioon.

¹⁴ Finanssivalvonta.fi, Fivan selvitykset peruspankkipalveluista, Vuosi 2019:

<https://www.finanssivalvonta.fi/kuluttajansuoja/kysymyksiä-ja-vastauksia/pankkipalvelut/peruspankkipalvelut/fivan-selvitykset-peruspankkipalveluista/>

36. Useiden lausunnonantajien mukaan käteisen nostaminen vähittäismyymälöiden kassoilta eroaa käteisen rahan nostamisesta automaateista. Lausunnoissa tuotiin esille eroja niin lainsäädännön kuin käytännön näkökulmasta. Luottolaitostoiminnasta annetun lain (640/2011) 15 luvussa veloitetaan pankkeja tarjoamaan käteisen rahan nostoa osana peruspankkipalveluita. Suomessa käteisautomaateilta käteistä voi nostaa kaikkien pankkien maksukorteilla. Sen sijaan kuluttajan oikeudesta nostaa käteistä vähittäismyymälöistä ei ole sääntelyä, minkä johdosta vähittäismyyjien käteisnostopalveluissa voi olla eroja siinä, minkä pankkien korteilla käteisnostot ovat mahdollisia.
37. Viraston vastaanottamissa lausunnoissa on myös kiinnitetty huomiota siihen, että selvästi suurin osa käteisestä euromääräisesti nostetaan automaateista. Siksi markkinaosuuksien tarkastelu käteisnostopaikkojen määrällä, joita vähittäiskaupoilla on paljon, on harhaanjohtavaa ja aliarvioi Automatian markkinaosuutta. Lisäksi vähittäismyyjien toimipaikoissa käteisen nostamisen edellytyksenä voi olla muiden ostosten tekeminen tai käteiselle voi olla asetettuna nostorajoja. Niin ikään lausunnonantajat ovat todenneet, että pankkien supistettua konttoriverkostoaan ja konttoreissa tarjottavia käteispalveluita, pankit nojaavat pääasiassa käteisautomaatteihin täyttäkseen peruspankkipalveluveloitteensa käteisen osalta.
38. Lisäksi osa lausunnonantajista katsoo, että yrityskaupan kilpailuvaikutuksia tulisi arvioida ilmoittajan esittämien relevanttien markkinoiden lisäksi muun muassa myös yösilöpalveluiden markkinalla.

7 Yrityskaupan kilpailuvaikutukset

7.1 Ilmoittajan arvio yrityskaupan kilpailuvaikutuksista

39. Ilmoittajan mukaan yrityskauppa on kilpailua edistävä, koska yrityskauppa poistaa kohteen yhdessä omistavien pankkien väliset rakenteelliset yhteydet¹⁵. Ilmoittaja pitää kaupan jälkeistä omistusrakennetta paitsi kilpailu oikeudellisesta näkökulmasta parempana, myös nykyistä tehokkaampana, koska yrityskauppa selkeyttää kohteen hallinnointia. Kohteen on jatkossa helpompi kehittää liiketoimintaansa, kun toiminnassa ei tarvitse huolehtia siitä, että keskenään kilpailevien omistajien välillä vaihtuisi arkaluontoisia tietoja. Ilmoittajan mukaan yrityskauppa edistää kilpailua myös, koska osapuolten välinen strateginen yhteensopivuus on hyvä ja kohde hyötyy kuumumisesta osaksi globaalia rahankäsittelyyn erikoistunutta toimijaa.
40. Ilmoittajan mukaan kaupan osapuolet eivät ole toistensa kilpailijoita, vaan niiden eri relevanteilla markkinoilla tarjoamat palvelut täydentävät toisiaan. Yrityskaupan seurauksena syntyy uusi vertikaalinen yhteys ilmoittajan tar-

¹⁵ Yrityskauppaan sisältyy tiettyjen palvelusopimusten solmiminen kohteen ja kunkin myyjän välillä. Ilmoittajan mukaan palvelusopimukset ovat jatkoa myyjien ja kohteen välisille vanhoille palvelusopimuksille, eikä niiden solmimisella ole sellaisenaan kilpailuvaikutuksia markkinoilla.

joamien arvokuljetus- ja rahankäsittelypalveluiden sekä kohteen tarjoamien kokonaisrahahuoltopalveluiden sekä käteisjakelun välille. Muista markkinoilla toimivista arvokuljetus- ja rahankäsittelypalveluiden tarjoajista Avarn Cash on jo vastaavanlaisesti vertikaalisesti integroitunut Nokas CMS:n kanssa. Avarn Cash sekä CSF tuottavat ilmoittajan mukaan vastaavia palveluita kuin ilmoittaja muun muassa käteisautomaattioperaattoreille.

41. Ilmoittajan mukaan uuteen omistusrakenteeseen liittyy tehokkuusetuja. Kohde on ulkoistanut osan pankeille tarjoamiensa palveluiden hoitamisesta ilmoittajalle. Ilmoittajan mukaan yrityskauppa poistaa ulkoistamisesta aiheutuvan kaksoismarginaalin ja siten todennäköisesti alentaa asiakkailta perittävää loppuhintaa. Tämä tehokkuusetu koskee kaikkia kohdeyhtiön asiakkaina olevia pankkeja sekä käteisautomaatti- että kokonaisrahahuoltopalveluiden osalta. Ilmoittajan mukaan yrityskauppa voi poistaa myös muunlaista hinnoitteluun liittyvää tehottomuutta, joka liittyy toisiaan täydentävien palveluiden ostamiseen erikseen eri toimijoilta¹⁶. Palveluiden hinnoitteluun liittyvien tehokkuusetujen lisäksi ostaja näkee myös mahdollisuuksia uusien palveluiden ja teknologisten ratkaisujen tuomiseen Suomen markkinalle.
42. Ilmoittaja on tunnistanut kaksi haittateoriaa, joiden perusteella yrityskauppa voisi potentiaalisesti estää tehokasta kilpailua. Ensimmäinen on tuotantohyödykemarkkinoiden sulkeminen, jonka mukaan Automatia sulkisi Avarn Cashin pääsyn tämän rahahuoltoinfrastruktuuriin. Toinen on kysyntämarkkinoiden sulkeminen, jonka mukaan Automatia lakkaisi hankkimasta arvokuljetus- ja rahankäsittelypalveluita Avarn Cashilta.¹⁷ Ilmoittajan arvion mukaan keskittymällä ei kuitenkaan ole kannustinta Avarn Cashin poissuljentaan, koska Avarn Cash voisi korvata Automatian rahahuoltoinfrastruktuurin ostamalla vastaavat palvelut Reilalta,¹⁸ kehittämällä oman ohjelmiston ja integroimalla sen Suomen rahahuollon järjestelmään,¹⁹ tai tekemällä sopimuksen suoraan Suomen Pankin kanssa käteisen palauttamisesta ja vastaanottamisesta ja hyödyntämällä rahahuoltopalveluntarjoajan omaa kas-

¹⁶ "Cournot complements" -ilmiössä on kyse pitkälti samasta kuin kaksoismarginaalin poistumisessa: Yhdessä ostettujen palveluiden ostaminen yhdeltä toimijalta kahden sijaan, poistaa toisen marginaalin ja voi ilmoittajan mukaan laskea asiakkaan maksamaa loppuhintaa.

¹⁷

tuotantomarkkinoiden sulkeminen voi tapahtua ainoastaan kysyntämarkkinoiden sulkemisen kautta, ja ilmoittaja on käsitellyt näitä kahta mekanismia yhtenä, arvokuljetus- ja rahankäsittelypalveluiden markkinoiden sulkemista koskevana haittateorianana.

¹⁸ Vaikka Reilan rahahuoltoinfrastruktuuri poikkeaa Automatian vastaavasta, eikä Reilalla tällä hetkellä ole muita kuin S-ryhmän asiakkaita, ilmoittaja arvioi, että Reilalla voisi olla kannustin myös ulkopuolisten asiakkaiden palvelemiseen.

¹⁹ Ilmoittajan mukaan tämä edellyttäisi seuraavia ratkaisuja: laskenta- ja selvitysjärjestelmän integroiminen, hankkiminen tai kehittäminen sekä järjestelmän yhteys pankkiin; rahahuollon tukkusopimus Suomen Pankin ja rahahuoltopalveluntarjoajan välillä ja rahahuollon tietojärjestelmä; sekä sellaisen pankin käteiskassa, jolla on maksunvälitystili (Target-tili) Suomen Pankissa.

saa.²⁰ Vastaavasti kohteen asiakkuuden menettämisen osalta, Avarn Cash näyttäisi ilmoittajan mukaan pystyvän kattamaan tästä aiheutuvat tappiot, voittamalla enemmän pankkien ja vähittäismyyjien suoraan ostamia arvokuljetus- ja rahankäsittelypalveluita.

43. Ilmoittajan mukaan kauppa johtaa lisäksi tasapainottavaan ostovoimaan. Kohteen asiakaspankit voivat esimerkiksi käyttää rahankäsittelypalveluiden ulkoistamista Avarn Cashille neuvotteluvälineenä sopiessaan kohteen kanssa sen tarjoamista kokonaisrahahuoltopalveluista. Vastaavasti vähittäismyyjät voivat käyttää hallussaan olevien käteisautomaattisijaintien tarjoamista hyödyksi neuvotellessaan tarvitsemiensa arvokuljetus- ja rahankäsittelypalveluiden ehdoista.
44. Yrityskauppa ei ilmoittajan mukaan siten olennaisesti estä tehokasta kilpailua Suomen markkinoilla kilpailulain 25 §:n tarkoittamalla tavalla.

7.2 Lausunnonantajien näkemykset yrityskaupan kilpailuvaikutuksista

45. Viraston kuulemista markkinatoimijoista Avarn Cashin ja Nokas CMS:n emoyhtiö Nokas AS, Reila ja CSF suhtautuivat lausunnoissaan kriittisesti ilmoittajan arvioon yrityskaupan vaikutuksista.
46. Nokas AS:n arvion mukaan Automatian määräysvallan siirtyminen johtavalle arvokuljetus- ja rahankäsittelypalveluiden tarjoajalle aiheuttaa todennäköisesti olennaista kilpailuhaittaa erityisesti markkinoiden sulkemisen vuoksi. Nokas AS:n mukaan Avarn Cashilla ei ole mahdollisuus korvata Automatiata muilla vaihtoehtoilla, mikäli yrityskaupan jälkeinen keskittyminen estäisi Avarn Cashilta pääsyn Automatian kassaan ja rahahuoltoinfrastruktuuriin. Nokas AS:n mukaan Automatiata on välttämätön sopimusosapuoli mille tahansa rahankäsittelypalveluiden tarjoajalle Suomessa, koska kaikki pankit S-pankkia lukuun ottamatta ovat ulkoistaneet kokonaisrahahuoltonsa Automatialle ja integroineet järjestelmänsä Ottonet-järjestelmään.
47. Lisäksi Nokas AS:n mukaan pankit eivät voi ostaa rahankäsittelypalveluita toimijalta, jolla ei ole sopimusta Automatian kanssa, koska Automatiata on Reilan ohella ainoa tukkurahahuollon sopimusosapuoli Suomen Pankin kanssa. Siten, mikäli Automatiata lopettaisi Avarn Cashin rahankäsittelypalveluiden alihankkimisen yrityskaupan jälkeen, se samalla poistaisi Avarn Cashin mahdollisuuden tarjota rahankäsittelypalveluita pankeille ja muille asiakkaille. Siinäkin tilanteessa, että Avarn Cash sekä saisi pääsyn Ottonet-järjestelmän korvaavaan järjestelmään että pääsisi tukkurahahuollon sopimusosapuoleksi, yksin Automatian asiakkuuden menettäminen johtaisi Nokas AS:n mukaan todennäköisesti joko Avarn Cashin poissulkeutumiseen arvokuljetus- ja rahankäsittelypalveluiden markkinoilta tai sen toimin-

²⁰ Rahahuoltopalveluntarjoajalla tulisi olla myös rahanlaskenta- ja selvitysohjelmisto, rahahuollon tietojärjestelmä ja käteisen rahoitus. Ilmoittajan mukaan Suomessa ei ole vielä käytetty tällaista mallia, mutta kyseistä mallia käytetään ulkomailla, kuten Ruotsissa.

nan marginalisoitumiseen. Nokas AS pitää myös ongelmallisena sitä, että yrityskaupan myötä Loomis saisi näkyvyyden Avarn Cashia koskevaan sensitiiviseen tietoon ja vastaavasti Automatia saisi näkyvyyden merkittävään määrään Nosto-käteisautomaatteja koskevaa tietoa.

48. Johtuen Automatian roolista välttämättömänä infrastruktuurin tarjoajana sekä keskittymän yrityskaupan jälkeisestä merkittävästä markkinavoimasta, Nokas AS:n mukaan on selvää, että keskittymän asiakkailta ei ole sellaista tasapainottavaa neuvotteluvoimaa, joka kumoaisi yrityskaupan kielteisiä kilpailuvaikutuksia. Lisäksi tasapainottavan neuvotteluvoiman merkitystä vähentää Nokas AS:n arvion mukaan olennaisesti se, että pankeilla ei ole kannustinta hajauttaa rahahuoltoaan tai perustaa vaihtoehtoista järjestelmää Automatian keskitetyn kokonaisrahahuoltojärjestelmän rinnalle.
49. Niin ikään Reilan arvion mukaan yrityskauppa toteutuessaan heikentäisi olennaisesti yrityskaupan osapuolten kilpailijoiden toimintaedellytyksiä, estäisi tehokasta kilpailua markkinalla ja lisäisi alalle tulon esteitä, kuluttajien haitaksi. Reilan mukaan yrityskaupan seurauksena Loomiksesta tulisi käteisrahahuollon segmentillä monopolitoimija, joka on vertikaalisesti integroitunut käteisautomaattipalveluiden markkinalla määrävässä markkina-asemassa olevan Automatian kanssa. Reilan mukaan yrityskaupan seurauksena käteisrahahuollon toimijoiden määrä Suomessa vähenisi kolmesta kahteen, ja koska Reila toimii pääosin S-ryhmän sisäisenä palveluntarjoajana, Loomis olisi käytännössä Suomen ainoa käteisrahahuollon palveluiden tarjoaja.
50. Reila on esittänyt lausunnossaan yrityskaupalla olevan myös useita erilaisia käteisjakelumarkkinaa koskevia kielteisiä vaikutuksia, joista osa koskee kuluttajia ja osa Automatian kilpailijoita. Lisäksi Reila suhtautuu kriittisesti ilmoitetun yrityskaupan yhteydessä Automatian ja sen myyjäpankkien välillä solmittaviin palvelusopimuksiin.²¹
51. CSF:n mukaan yrityskauppa estää olennaisesti tehokasta kilpailua Suomen markkinoilla ja johtaa ilmoittajan monopoliasemaan ensin arvokuljetuksissa ja pidemmällä aikavälillä koko arvokuljetus- ja rahankäsittelymarkkinalla. Yrityskaupalla ilmoittaja saisi haltuunsa lähes kokonaan pankkeja ja automaatteja koskevat arvokuljetus- ja rahankäsittelypalvelut sekä suurimman osan vähittäismyyjien vastaavista palveluista S-ryhmän ulkopuolisilla markkinoilla. CSF:n näkökulmasta arvioituna Reila ei toimi pankkien kokonaisrahahuolto- ja palvelumarkkinassa laisinkaan, vaan hoitaa S-Ryhmän sisäistä rahahuoltoa. Näin ollen Automatia on ainoa pankkien kokonaisrahahuolto- ja palvelumarkkinassa toimiva yritys.
52. CSF:n mukaan yrityskaupan myötä ilmoittaja pystyy lopettamaan kilpailun Suomessa tekemällä Avarn Cashin toiminnasta erittäin vaikeaa tai jopa

²¹ Myös Nokas AS suhtautuu kriittisesti yrityskauppaan mahdollisesti liittyviin yksinoikeuksiin ja suosiviin yhteistyöjärjestelyihin keskittymän ja myyjäpankkien välillä.

mahdotonta, koska keskittymä hallinnoisi Avarn Cashin käyttämää Automatian Ottonet-järjestelmää ja kassaa. Vain Reilan rahankäsittelypalvelut ja CSF:n arvokuljetukset olisivat ilmoittajan päätäntävällän ja kontrollin ulkopuolella. CSF:n mukaan Ottonet-järjestelmän korvaaminen ei ole käytännössä mahdollista lyhyellä aikavälillä.

7.3 KKV:n alustava arvio yrityskaupan kilpailuvaikutuksista

53. Asian selvitysvaihe huomioon ottaen, KKV ei ota tässä päätöksessään täsmällisesti kantaa relevanttien markkinoiden määrittelyyn taikka yrityskaupan kilpailuvaikutuksiin. Virasto ei myöskään käsittele tässä päätöksessä kaikkia mahdollisia relevanteja markkinoita, joihin voi liittyviä kilpailuhoivia. Alustavan tarkastelun perusteella KKV kuitenkin katsoo, että yrityskauppa saattaa aiheuttaa haitallisia kilpailuvaikutuksia arvokuljetus- ja rahankäsittelypalveluiden markkinalla.
54. Alustavassa tarkastelussaan virasto on kiinnittänyt erityistä huomiota yrityskaupan seurauksena aiheutuviin vertikaalisiin kilpailuhoiviin. Vertikaaliset yrityskaupat johtavat yleensä huomattaviin kilpailuhoiviin lähinnä tilanteessa, jossa yritys saa vertikaalisen yrityskaupan seurauksena haltuunsa tärkeitä hankintalähteitä tai jakelukanavia, joista myös kilpailijat ovat riippuvaisia, ja jolloin yrityskaupan seurauksena syntyvän keskittymän voidaan olettaa aiheuttavan ns. markkinoiden sulkemisen. Markkinoiden sulkeminen voi tapahtua usealla eri tavalla, kuten vaikeuttamalla jo markkinoilla olevien yritysten mahdollisuuksia käyttää tärkeitä tuotantopanoksia. Tämän seurauksena kilpailijoiden kyky ja kannustimet kilpailla tehokkaasti heikkenevät, mikä puolestaan edesauttaa keskittymän mahdollisuuksia hyväksikäyttää sen – yhdellä tai useammalla jalostusketjun markkinalla halussaan olevaa – markkinavoimaa asiakkaiden vahingoksi, esimerkiksi korottamalla kannattavasti hintojaan.²²
55. On epätodennäköistä, että vertikaalinen yrityskauppa olisi kilpailun kannalta ongelmallinen esimerkiksi markkinoiden sulkemisen johdosta, jos keskittymällä ei ole olennaista markkinavoimaa vähintään yksillä yrityskaupan kannalta merkityksellisillä markkinoilla.²³ KKV kiinnittää huomiota siihen, että keskittymän markkinaosuus on myös ilmoittajan arvion mukaan huomattavan korkea kaikilla niillä markkinoilla tai markkinasegmenteillä, joilla yrityskaupan osapuolten markkina-asemaa on ilmoittajan esittämin tavoin arvioitu.
56. KKV on kiinnittänyt niin ikään huomiota siihen, että niin yrityskaupan ilmoittaja kuin eräät lausunnonantajat ovat edellä mainitusti tuoneet esiin haitateorian, jossa keskittymä estäisi Loomiksen kanssa arvokuljetus- ja rahankäsittelypalveluiden markkinalla kilpailevilta yrityksiltä pääsyn Automatian rahahuoltoinfrastruktuuriin, mikä sulkisi Loomiksen kilpailijat tuotantohyödy-

²² Kilpailuviraston suuntaviivat yrityskauppavalvonnasta 2011, s. 82.

²³ Euroopan komission suuntaviivat ei-horisontaalisten sulautumien arvioinnista (2008/C 265/07), kohta 23.

kemarkkinalta, jos vaihtoehtoista infrastruktuuria ei ole saatavilla. Keskittymä voisi mahdollisesti sulkea Loomiksen kilpailijat pois myös kysyntämarkkinalta, jos lakkaisi käyttämästä Avarn Cashin arvokuljetus- ja rahankäsittelypalveluja pankeille tarjottavien kokonaisrahahuolto- ja käteisautomaattipalveluiden tuotannossa. Tämä voisi pakottaa Loomiksen kilpailijat nostamaan muilta asiakkailtaan perimiään hintoja, mikä vuorostaan kannustaisi asiakkaita siirtymään Loomiksen asiakkaaksi.

57. Viraston arvion mukaan haittateoria liittyy nykyisessä markkinatilanteessa ennen kaikkea Avarn Cashin mahdolliseen poissulkemiseen Automatian pankeille tarjottavien kokonaisrahahuolto- ja käteisautomaattipalveluiden tuottamisesta. Mikäli Automatia lakkaisi käyttämästä Avarn Cashia arvokuljetus- ja rahankäsittelypalveluiden tuottamisessa, tämä voisi johtaa Avarn Cashin kulujen nousuun sekä siihen, ettei Avarn Cash voisi enää hyödyntää Automatian käteisinfrastruktuuria tarjotessaan arvokuljetus- ja rahankäsittelypalveluita suoraan Automatian asiakaspankeille ja vähittäiskauppiaille. Myös edellä kuvattun lausuntopalautteen perusteella on mahdollista, että Automatian rahahuoltoinfrastruktuuri muodostaa Avarn Cashille tärkeän tuotantohyödykkeen.
58. Arvioitaessa tarkemmin, kuinka todennäköistä on, että yrityskauppa johtaa tuotantohyödykemarkkinoiden sulkemiseen ja aiheuttaa siten kilpailunvastaisia vaikutuksia edellä kuvatuin tavoin, on tutkittava, i) olisiko keskittymällä kyky estää tuotantohyödykkeiden saantia, ii) olisiko keskittymällä kannustin estää tuotantohyödykkeiden saantia, ja iii) olisiko markkinoiden sulkemiseen tähtäävällä strategialla merkittävä haitallinen vaikutus kilpailuun tuotantoketjun loppupäässä.²⁴
59. Virasto katsoo, että yrityskaupasta seuraavan poissuljennan todennäköisyyden arvioinnissa tulee näin ollen ensinnäkin selvittää tarkemmin, onko Avarn Cashilla pääsy Automatian infrastruktuurin korvaaviin järjestelmiin. Mikäli Avarn Cash ei pysty korvaamaan Automatian tarjoamaa infrastruktuuria, keskittymällä voitaisiin katsoa olevan kyky Loomiksen kilpailijoiden poissuljentaan arvokuljetus- ja rahankäsittelypalveluiden markkinalta.
60. Toiseksi, mikäli Loomiksen kilpailijat eivät pysty korvaamaan Automatialta saamaansa tuotantopanosta vaihtoehtoisella infrastruktuurilla, on keskeistä selvittää, olisiko keskittymällä kannustin Loomiksen kilpailijoiden poissuljentaan. Viraston alustavan arvion mukaan keskittymän kannustin poissulkea Avarn Cash voisi perustua sen kykyyn tuottaa jatkossa poissuljennan seurauksena vapautuville asiakkaille niiden tarvitsemat palvelut itse. Mikäli Loomis on Avarn Cashia tehokkaampi arvokuljetus- ja rahankäsittelypalveluiden tuottaja, keskittymällä ei viraston arvion mukaan olisi kannustinta tarjota infrastruktuuripalveluita Avarn Cashin käyttöön. Tämä johtuu siitä, että vaikka keskittymä voisi ulosmitata Avarn Cashilta koko sen arvokuljetus- ja rahankäsittelypalveluita koskevan voiton optimaalisella rahahuoltoinfra-

²⁴ Euroopan komission suuntaviivat ei-horisontaalisten sulautumien arvioinnista (2008/C 265/07), kohta 32.

struktuurin hinnoittelulla, olisi sen silti kannattavampaa hoitaa asiakkuudet omalla Avarn Cashia tehokkaammalla tuotantokapasiteetillaan. Siksi on selvítettävä tarkemmin Loomiksen ja Avarn Cashin tuotantokustannuksia.

61. Kolmanneksi, mikäli keskittymällä olisi sekä kyky että kannustin Loomiksen kilpailijoiden poissuljentaan, on selvítettävä, mikä vaikutus Loomiksen kilpailijoiden poissulkemisella olisi kilpailuun Suomen arvokuljetus- ja rahankäsittelypalveluiden markkinalla. Sekä ilmoittajan toimittamien tietojen että lausunnonantajilta vastaanotettujen näkemysten perusteella, KKV:n alustava arvio on, että Suomen arvokuljetus- ja rahankäsittelypalveluiden markkina on jo ennestään hyvin keskittynyt, eikä sinne todennäköisesti jäisi uskottavia kilpailijoita, mikäli keskittymä poissulkisi Avarn Cashin markkinalta. Virasto ottaa kilpailuvaikutusten arvioinnissa kuitenkin myös huomioon mahdolliset tasapainottavat tekijät, kuten asiakkaiden neuvotteluvoiman ja yrityskaupan mahdolliset tehokkuusedut.²⁵
62. Lisäksi viraston vastaanottamissa lausunnoissa on esitetty myös muita potentiaalisia kilpailuhuolia rahahuoltoon liittyen, joita viraston arvion mukaan on tarpeellista selvittää tarkemmin.

8 Johtopäätös

63. Edellä kuvatuin perustein Kilpailu- ja kuluttajavirasto pitää yrityskaupan kilpailuvaikutusten selvittämisen jatkamista tarpeellisena.
64. Jatkoselvityksessä on erityisesti tarkasteltava sitä, onko keskittymällä kyky ja kannustin poissulkea kilpailijoita, jotka ovat riippuvaisia sen tarjoamista palveluista, ja näin ollen vaikuttaa haitallisesti tehokkaaseen kilpailuun tapauksen kannalta merkityksellisillä markkinoilla.

9 Sovelletut säännökset

Kilpailulaki 21, 22, 24 ja 26 §.

10 Muutoksenhaku

Kilpailulain 44 §:n perusteella yrityskaupan ilmoittaja ei saa hakea muutosta tähän päätökseen valittamalla.

11 Lisätiedot

Lisätietoja päätöksestä antaa ekonomisti Aapo Aaltio, puhelin 029 505 3003, sähköposti etunimi.sukunimi@kkv.fi.

²⁵ Euroopan komission suuntaviivat ei-horisontaalisten sulautumien arvioinnista (2008/C 265/07), kohdat 51-57.

Päätös
Dnro KKV/383/14.00.10/2020
Julkinen versio
14.5.2020

18 (18)

Ylijohtaja

Timo Mattila

Ekonomisti

Aapo Aaltio